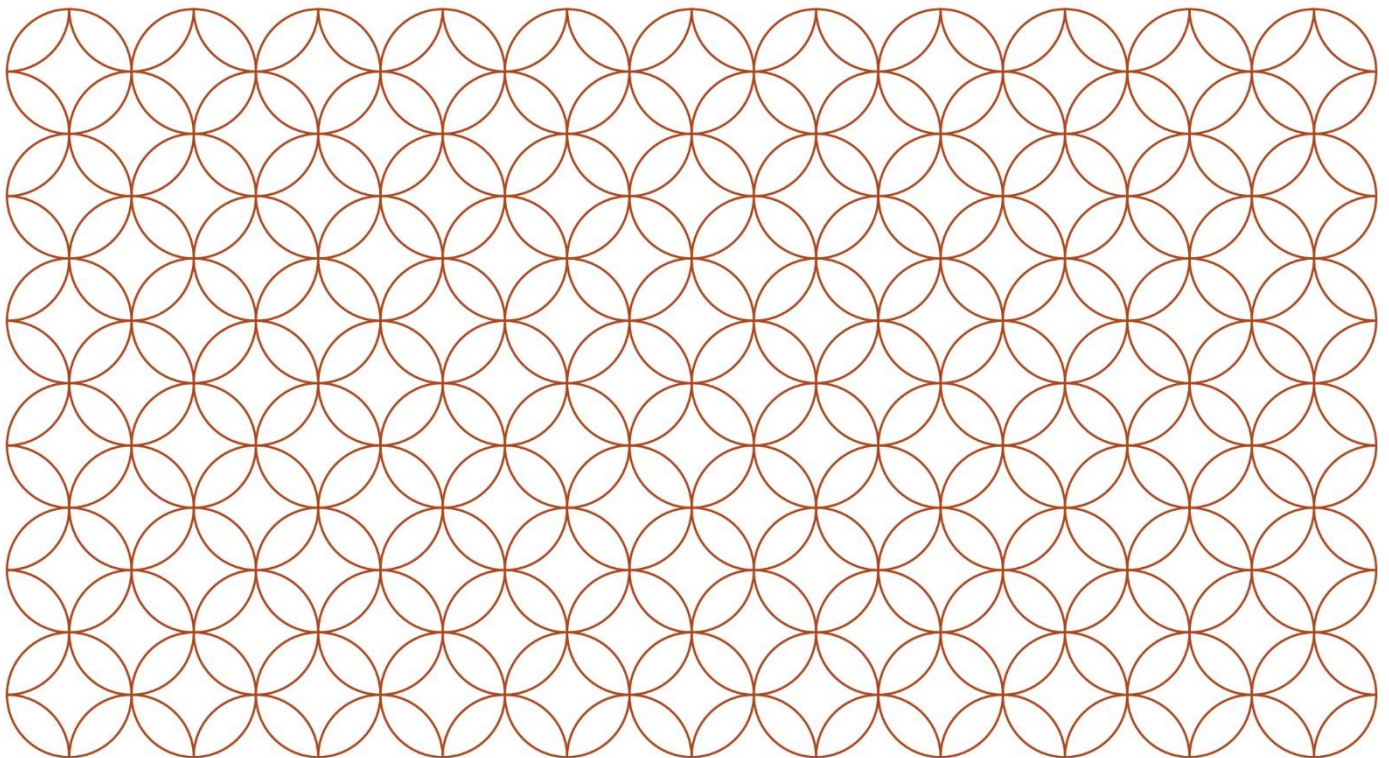

Insatser för nyanlända barn och unga från Ukraina

Redovisning dels av uppdrag om stöd och insatser dels om insatser för fler ukrainsktalande och rysktalande personer i skolväsendet

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

Dokumentdatum: 2022-06-14

Diarienummer: 2022:1014

Skolverket, Stockholm 2022

Innehåll

1. Inledning.....	4
2. Stöd och insatser med anledning av den ryska invasionen av Ukraina (uppdrag 21)	5
2.1 Kommunikation med målgrupperna	5
2.2 Samråd med huvudmannorganisationer	7
2.3 Kontakter med andra myndigheter	8
2.4 Undersökning av mottagandet av barn och unga från Ukraina	9
2.5 Internationella informationsutbyten och samarbeten.....	9
3. Insatser för fler ukrainsktalande och rysktalande personer i skolväsendet (uppdrag 23)	10

1. Inledning

Enligt Förenta nationernas flyktingorgan UNHCR har cirka 6,5 miljoner människor lämnat Ukraina sedan februari med anledning av kriget¹. För att stötta mottagandet i den svenska förskolan och skolan av de barn och ungdomar från Ukraina som har sökt sig till Sverige har regeringen gett flera uppdrag till Skolverket. Denna redovisning redogör för de insatser som Skolverket har utfört under våren 2022 inom två av dessa uppdrag: stöd och insatser med anledning av den ryska invasionen av Ukraina (uppdrag 21 i Skolverkets regleringsbrev för 2022) och insatser för fler ukrainsktalande och rysktalande personer i skolväsendet (uppdrag 23 i Skolverkets regleringsbrev för 2022).

Skolverket kommer inför och under hösten att fortsatt genomföra insatser för att stödja mottagandet av barn och unga från Ukraina. Till hösten planerar myndigheten att följa utvecklingen av konsekvenserna av Rysslands invasion av Ukraina noga och fortsätta delta i nätverk och hålla samråd med andra myndigheter och organisationer för att kunna stödja skolväsendet efter bästa förmåga framöver.

---

¹ Migrationsverket, *Lägesbild Ukraina 2022-05-25*

2. Stöd och insatser med anledning av den ryska invasionen av Ukraina (uppdrag 21)

Skolverket har under våren 2022 gjort ett flertal insatser för att stötta skolväsendet med anledning av den ryska invasionen i Ukraina. Skolverket har bland annat

- löpande publicerat stödmaterial och juridisk information på skolverket.se och utbildningsguiden
- skrivit och distribuerat nyhetsbrev
- anordnat kampanjer på sociala medier för att nå ut med information till ukrainska familjer om deras rätt till förskola och skola
- arrangerat webinarier och deltagit aktivt på olika konferenser för målgrupperna
- besvarat frågor som inkommit till myndigheten via Skolverkets upplysningstjänst
- haft löpande samråd med huvudmannaorganisationer
- haft ett flertal kontakter med andra myndigheter och organisationer inom civilsamhället för att samordna mottagandeprocesser och kommunikation
- genomfört och publicerat en undersökning om mottagande av barn och unga från Ukraina i förskolor och skolor²
- deltagit i flera internationella nätverk.

Nedan beskrivs de olika insatserna i mer detalj.

2.1 Kommunikation med målgrupperna

Skolverket.se har liksom under pandemin varit navet för Skolverkets kommunikation med målgrupperna inom skolväsendet. Information för nyanlända barn och elever från Ukraina samlas på en särskild ingång på webbplatsen³. Under perioden 1 april-20 maj 2022 hade ingångssidan visats knappt 9 000 gånger. Även webbplatsen Utbildningsguiden har kompletterats, bland annat med översatt material om svensk förskola och skola.

Skolverket har under denna period utrett ett antal juridiska frågeställningar som föranletts av bland annat aktiveringen av massflyktsdirektivet och frågor från våra målgrupper. På webbplatsen har Skolverket löpande uppdaterat regelsidor med juridiskt stöd inom området och även tagit fram frågor och svar (FAQ) som behandlar vanligt förekommande frågor till myndigheten. Vidare har Skolverket publicerat information om att vuxna som omfattas av massflyktsdirektivet eller

---

² Skolverket (2022). *Skolsituationen i de kommuner som tagit emot flest barn och unga från Ukraina. Lägesbild – insamling vecka 19 2022.*

³ Se Skolverkets webbplats <https://www.skolverket.se/innehall-a-o/landningssidor-a-o/nyanlanda-barn-och-elever-fran-ukraina> (hämtad 2022-06-01).

som är asylsökande inte har rätt till kommunal utbildning i svenska för invandare (sfi).

Webbsidor med stöd för barn och unga från Ukraina har publicerats under perioden. Stödet omfattar dels tidigare publicerat material för mottagande av nyanlända, som i vissa fall anpassats för den rådande situationen, dels nytt material som har tagits fram. Stöd har bland annat publicerats inom följande områden:

- Kompletterande stöd för kartläggning av flerspråkiga elever i förskoleklass
- Kartläggningsmaterial för nyanlända elever i grundskolan
- Nyanländas utbildning (inklusive modersmålsundervisning)
- Nyanländas rätt till stöd (inklusive studiehandledning)
- Att prata med barn och unga om krig och kriser (inklusive diskriminering och kränkande behandling).

För att stötta huvudmännens mottagande av nyanlända barn och elever från Ukraina tog Skolverket fram material som beskriver det ukrainska skolsystemet i jämförelse med det svenska skolsystemet. Materialet togs fram tidigt under den ryska invasionen, men byggdes senare på efter återkoppling från olika instanser och samråd. Materialet som publicerats på Skolverket.se har haft knappt 3 000 sidvisningar och har även använts och spritts inom ett flertal andra länder inom EU via internationella kontakter och nätverk.

På skolverket.se har myndigheten även publicerat material riktat direkt till ukrainska vårdnadshavare och barn. Syftet med kommunikationen har varit att informera om det svenska skolsystemet och uppmana vårdnadshavare att söka plats för sina barn i den svenska förskolan eller skolan. Valda delar av Skolverkets webbplats Utbildningsguiden⁴ har översatts till ukrainska och en särskild kort checklista har tagits fram på ukrainska för hur vårdnadshavare ska gå till väga för att söka förskole- eller skolplats i den svenska förskolan eller skolan för sina barn.

För att nå ut till målgrupperna med nyligen publicerad information använder Skolverket i första hand nyhetsbrev och sociala medier. De generella veckovisa nyhetsbrev som olika intressenter kan välja att prenumerera på via skolverket.se har sedan den 3 mars 2022 innehållit skolrelaterad information om kriget i Ukraina. De delar av nyhetsbrev som har handlat om Ukraina har öppnats av ungefär 1 000 till 4 000 prenumeranter. Skolverket har också skickat ut nyhetsbrev som har riktats till olika målgrupper. I slutet av mars skickades ett nyhetsbrev till ungefär 30 000 rektorer och huvudmän. De nyhetsbrev har haft ungefär dubbelt så stor öppningsgrad som denna typ av nyhetsbrev normalt har.

På sociala medier har Skolverket flaggat för publicerat material på skolverket.se sedan den första sidan med information om hur man kan prata med barn och unga

---

⁴ <https://utbildningsguiden.skolverket.se/>

om kriget i Ukraina publicerades 25 februari 2022. Myndigheten har även publicerat material om exempelvis massflyktsdirektivet och bemötande i skolan samt haft en kampanj riktad till ukrainska vårdnadshavare om svensk skola på sociala medier. Spridningen av inläggen på sociala medier har normalt haft ett spann mellan 10 000 och 30 000 träffar. Kampanjen riktad till Ukrainska vårdnadshavare nådde dock över 100 000 (inte unika) träffar på Facebook och Instagram, vilket Skolverket uppskattar vara en anmärkningsvärt hög träffbild i den sökta målgruppen.

Skolverket har också via nyhetsbrev och sociala medier spridit den informationsfilmer som statsministern gjorde till skolbarn och gymnasieelever i samband med krigsutbrottet.

Under våren 2022 har Skolverket också arrangerat två webinarier om mottagande av nyanlända barn och unga från Ukraina i förskola och skola. Båda leddes av Skolverkets generaldirektör. Det första webinariet hölls den 24 mars 2022 och hade fokus på juridiska frågor och stöd för mottagande av nyanlända barn och unga enligt massflyktsdirektivet och riktade sig till personer som arbetar inom förskola och skola. Det andra webinariet hölls den 8 juni 2022 och fokuserade på förberedelse av mottagande inför höstterminen och riktade sig till huvudmannanivån och övriga som arbetar med mottagande av barn och unga i till exempel kommuner. Det första webinariet arrangerade Skolverket själva. I det andra webinariet medverkade även personer från Migrationsverket och Haninge kommun. Skolverket har förutom att arrangera webinarier också informerat om mottagande av nyanlända elever på andra konferenser på nationell och regional nivå under den aktuella perioden.

Under perioden 1 april–20 maj 2022 har det totalt kommit in cirka 100 frågor till Skolverkets upplysningstjänst relaterade till situationen i Ukraina och mottagandet i Sverige. Det motsvarar knappt 1 procent av samtliga frågor som inkommit till upplysningstjänsten under denna period. De största kategorierna frågeställare var pedagogisk personal som stod för 36 procent av frågorna och huvudmannarepresentanter som stod för 30 procent av frågorna. Frågorna har gällt samtliga skolformer, men frågor relaterade till grundskolan har varit de vanligast förekommande.

2.2 Samråd med huvudmannaorganisationer

Skolverket har regelbundet genomfört samråd med huvudmannaorganisationer för att löpande inhämta och dela information om läget i skolväsendet. I huvudsak har upparbetade mötesformer under krisen som pandemin orsakade växlat över till att användas även i samband med kriget i Ukraina. Skolverket har i detta sammanhang genomfört samråd varje vecka under våren 2022 för att stämma av läget i verksamheterna och diskutera stödbehov samt få uppslag på samverkansbehov med andra myndigheter och organisationer. Även andra nätverk har använts såsom samråd med personalgrupper i förskolor och skolor samt

elevorganisationer för att inhämta lägesbilder och rapporter från verksamheterna i skolväsendet, men i mindre omfattning.

Sammantaget har samråden samstämmigt under hela våren visat en bild av kommuner och skolor som stått relativt väl rustade för att ta emot barn och unga från Ukraina både i förskolor och skolor. Till skillnad från pandemin där många huvudmän och deras personal stod inför en helt ny situation har bilden under kriget i Ukraina varit att huvudmännen i stor utsträckning har god kunskap om och erfarenhet av mottagande av nyanlända flyktingar. Många av de rättsliga förutsättningarna finns på plats i det skoljuridiska regelverket till följd av flyktingvågen 2015. Från den flyktingvågen finns det många erfarenheter, såväl i verksamheterna som på Skolverket, som är värdefulla för att se till att ukrainska barn och unga tas emot i det svenska skolväsendet på ett tryggt sätt.

Det stöd som Skolverket har erbjudit har i huvudsak ansetts vara relevant, i tid och till nytta i verksamheterna enligt kontakterna med målgrupperna i samråden. De huvudsakliga frågetecknen som kommit fram i Skolverkets kontakter med huvudmannorganisationerna har rört tillgång till ukrainsktalande personal och en stor osäkerhet om hur många barn och elever som kommuner och skolor kunnat räkna med som en följd av kriget i Ukraina.

2.3 Kontakter med andra myndigheter

Skolverket har i samband med kriget upprättat olika kontakter och ingått i nätverk med flera andra myndigheter. Syftet har varit att samordna mottagandet både juridiskt och i praktiken, att dela observationer och lägesbilder samt samordna kommunikationen. Skolverket har bland annat upprättat kontakt och kommunikationsvägar med de övriga skolmyndigheterna, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelserna, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för delaktighet, Barnombudsmannen, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Försvarsmakten med flera.

Vissa av myndigheterna har Skolverket upprättat löpande kontakter med och myndigheterna träffas med en viss frekvens och stämmer av lägesbilder och kommunikationsbehov. Andra myndigheter har Skolverket upprättade kontaktvägar med för att stämma av och dela nytt material eller uppkomna frågeställningar vid behov. Skolverket har inrättat flera interna arbetsgrupper på myndigheten för att dela information och frågeställningar från andra myndigheter och regeringen och för att få gemensam bild och förståelse för vilka utmaningar skolväsendet står inför. I dessa arbetsgrupper koordinerar Skolverket också nya behov av kontakter med de andra myndigheterna.

2.4 Undersökning av mottagandet av barn och unga från Ukraina

En stor utmaning under hela våren 2022 har varit att veta hur stor andel av de barn och unga som kommit till Sverige i samband med kriget i Ukraina som börjat i den svenska förskolan och skolan. Att få tillgång till förskola och skola ser Skolverket och andra myndigheter som en trygghetsfaktor för barn och unga på flykt. Skolan ger inte bara kunskaper, utan även ett socialt skyddsnet, möjligheter till att umgås med jämnåriga, få möjligheter till lek och tillgång till skolans elevhälsa. Många ukrainska barn och unga har dock visat sig följa ukrainsk undervisning på distans. Ukraina har under pandemin utvecklat distansundervisning och många har valt att fortsätta sin skolgång på detta sätt utanför den svenska skolan. Skolverket har på sin hemsida publicerat länkar till Ukrainas digitala undervisning för att stödja de barn och unga som valt att följa ukrainsk undervisning på distans⁵.

För att få reda på mer om hur mottagandet av barnen och eleverna såg ut valde Skolverket att göra en undersökning under första halvan av maj 2022 i 21 av de kommuner som hade tagit emot flest barn i samband med kriget i Ukraina⁶. För undersökningen användes Migrationsverkets detaljerade statistik över mottagande på kommunnivå av barn och unga, vilken Migrationsverket publicerade efter ett samarbete med Skolverket. Denna statistik över antalet barn som var registrerade i kommunen jämfördes med det antal elever som de kommunala skolhuvudmännen uppgav var inskrivna i skolan i respektive kommun. Undersökningen visade att mindre än hälften av de registrerade nyanlända ukrainska barnen i de aktuella kommunerna var inskrivna i skolan vid tillfället. I undersökningen redovisas också vissa möjliga orsaker till att det var så när denna genomfördes. Undersökningen gav en lägesbild av situationen och de upplevda utmaningarna. Därigenom bidrar den som kunskapsunderlag i det vidare arbetet med att stödja huvudmän och skolor i samband med mottagande av nyanlända elever från Ukraina.

2.5 Internationella informationsutbyten och samarbeten

Skolverket har ett omfattande deltagande i internationella nätverk, organisationer och arbetsgrupper. Flera av EU:s, Nordiska Ministerrådets, OECD:s och övriga europeiska myndighetsnätverk har reagerat snabbt vid tiden för Rysslands invasion av Ukraina. Flera nätverk har valt att ändra agenda för sina redan inplanerade möten, bildat tillfälliga grupper med särskilda fokus på utmaningar kopplade till kriget i Ukraina eller sammankallat enstaka möten för att diskutera specifika frågeställningar som rör den aktuella situationen. I dessa sammanhang

⁵ Se Skolverkets webbplats: <https://www.skolverket.se/innehall-a-o/landningssidor-a-o/nyanlanda-barn-och-elever-fran-ukraina/anordna-och-delta-i-ukrainsk-utbildning-i-sverige> (hämtad 2022-06-01)

⁶ Skolverket 2022. *Skolsituationen i de kommuner som tagit emot flest barn och unga från Ukraina. Lägesbild – insamling vecka 19 2022.*

delar länderna olika stöd med varandra, ger lägesbilder och har kontakt med skolmyndigheter i Ukraina. Som ett resultat av dessa initiativ har flera workshops och expertmöten arrangerats så att länder kan få inblick i hur andra arbetar. Frågor som har behandlats har exempelvis varit andraspråksundervisning, trauma och psykosocialt stöd samt undervisning enligt ukrainsk läroplan. Sveriges material för kartläggning av nyanlända elevers kunskaper förefaller vara unikt och efterfrågas av många andra länder. I nordiska sammanhang har det också kommit upp diskussioner om samarbete mellan länderna, exempelvis kring utbildning av studiehandledare på modersmål.

Samtalen i de olika grupperna har också lett till att deltagarländerna, inklusive Sverige och Skolverket, har bidragit med information och stödmaterial till samlingsidor hos exempelvis EU och Europarådet. Vissa av dessa sidor vänder sig till ukrainska barn och unga bland annat på engelska och ukrainska, medan andra sidor kan nyttjas av mottagarländer som stöd och inspiration.

Det har även använts andra sätt att samla in information från de olika mottagarländerna. UNESCO genomförde en intervjustudie efter krigets start, medan OECD och Ukrainas Skolinspektion nyligen har skickat ut varsin enkät till Europas länder för att kartlägga mottagandet. Sverige har genom Skolverket bidragit med information till dessa enkäter.

3. Insatser för fler ukrainsktalande och rysktalande personer i skolväsendet (uppdrag 23)

Skolverket har under våren 2022 gjort ett flertal insatser för att möta ett ökat behov av ukrainsktalande personal i skolväsendet. Vissa av dessa insatser som rör exempelvis studiehandledning på modersmålet, samverkan med andra myndigheter och organisationer och liknande har beskrivits i kapitel 2. Här nedanför redovisas endast övriga insatser inom detta område.

I samband med detta uppdrag var det en nödvändighet för Skolverket att använda nya kommunikationskanaler för att möta nya målgrupper på ett nytt sätt. Skolverket har haft ett värdefullt stöd av de många olika myndigheter som vi har kontakt med inom krishanteringen för Ukraina, och myndigheten har också efterfrågat och fått nödvändig återkoppling på informationens och kampanjernas tilltal via dessa nya kontaktvägar. Vi har exempelvis haft god kontakt med Ukrainas ambassad, frivilligorganisationer och andra utbildningsaktörer.

För att attrahera personer med skolbakgrund och ukrainsk eller rysk språkkompetens tog Skolverket fram en webbsida om att kommuner eller skolor i

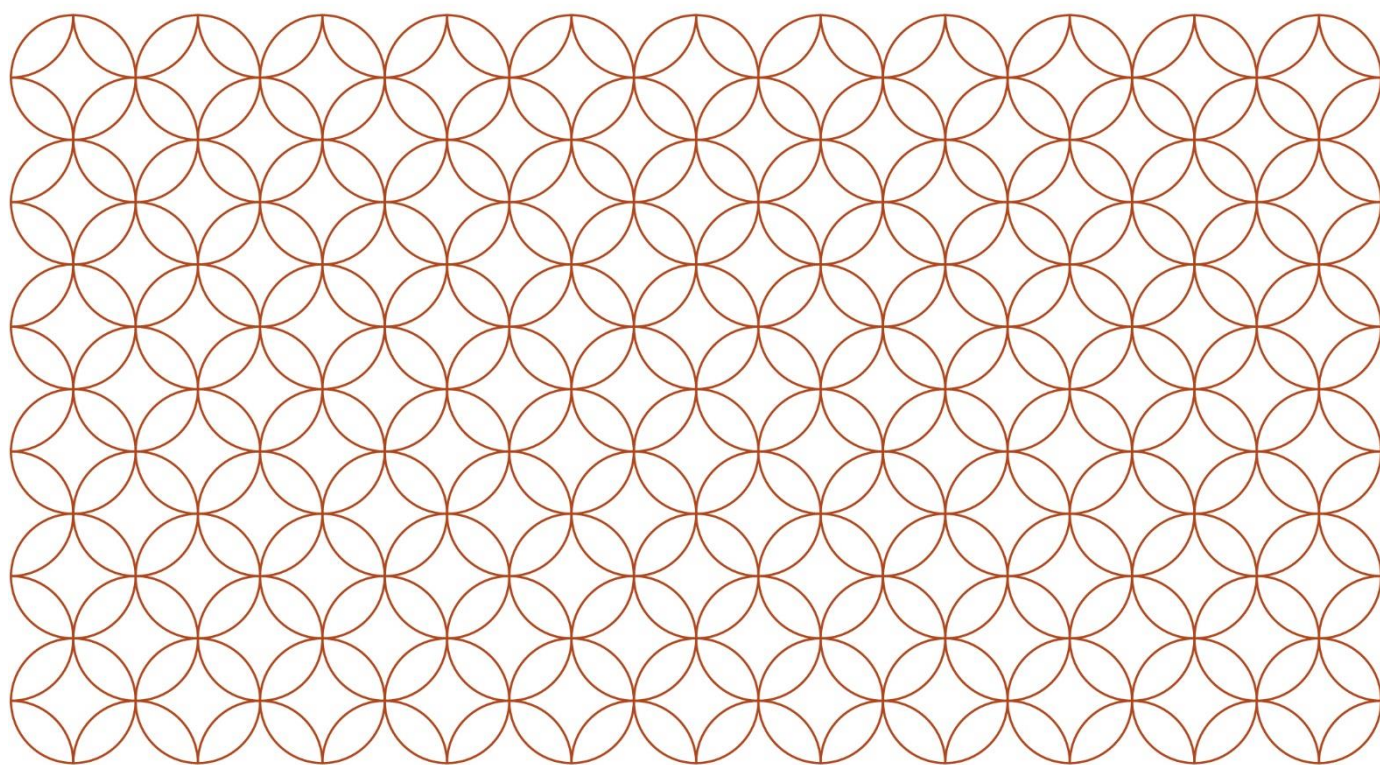
deras närhet kunde behöva deras hjälp⁷. Arbetsförmedlingen länkar till Skolverkets webbsida så att personer som söker arbete via dem också kan få denna information. Informationen har även spridits till andra myndigheter, i nyhetsbrev och via en kampanj på sociala medier. Spridningen av dessa kampanjer har varit svår att värdera jämfört med andra kampanjer då målgruppen är relativt heterogen, men det framstår som att den troligen fått mest spridning till svenskar med denna språkkompetens. Både informationen om rätten till modersmålsundervisning och kampanjen för att attrahera personal med ukrainsk eller rysk språkkompetens har ändå nått ut till ett par tusen personer. Kampanjen för att attrahera personal är tänkt att återupptas igen till höstterminens start.

För att stötta personer med skolbakgrund och ukrainsk eller rysk språkkompetens har Skolverket påbörjat ett samarbete med Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) om en kortare introduktionskurs om hur den svenska skolan fungerar. Flera lärosäten har påbörjat ett arbete i sina regioner och förhoppningsvis kan samarbetet resultera i det finns möjlighet att gå en kort kurs till hösten. Det finns dock utmaningar kopplat till bland annat osäkerhet kring hur stort behovet av kursen kommer att vara framöver, hur man kan nå ut till den tänkta målgruppen, vilken språkkompetens och behörighet som kan krävas för att genomföra kursen, om kurserna ska ge högskolepoäng samt frågor kring finansiering.

Samråd med huvudmän och återkoppling från andra kontakter med förskolor och skolor visar att behovet av ukrainsk- eller rysktalande personal varierar över landet. Skolverkets uppdrag att attrahera sådan personal till svensk skola och att stödja huvudmännen att skapa kontakt med dessa är utmanande. Skolverket kommer att fortsätta arbeta med att skapa förutsättningar för detta, men också med att förstärka samarbetet med Arbetsförmedlingen som har bättre förutsättningar att stötta både arbetssökande och arbetstagare lokalt och regionalt.

---

⁷ Se Skolverkets webbplats: <https://www.skolverket.se/innehall-a-o/landningssidor-a-o/nyanlanda-barn-och-elever-fran-ukraina/talar-du-ukrainska---svensk-skola-kan-behova-dig> (hämtad 2022-06-01)

Skolverket

www.skolverket.se